

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA Den Haag

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Onze referentie
7214146

Datum 11 mei 2026
Betreft Antwoordbrief n.a.v. vervolgvragen Eerste Kamer inzake
uitvoeringstoetsen

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van uw brief met vervolgvragen¹ naar aanleiding van uw eerdere brief² met verbetervoorstellen voor de uitvoerbaarheidstoets en de reactie daarop³. In deze brief reageren wij – de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid als verantwoordelijk bewindspersoon voor het algemene wetgevingskwaliteitsbeleid en de Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Slagvaardige Overheid als coördinerend bewindspersoon Werk aan Uitvoering – op uw vragen. Sinds het aantreden van het huidige kabinet is de coördinatie voor het programma Werk aan Uitvoering, waaronder het doorontwikkelingstraject uitvoeringstoets valt, belegd bij de Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Slagvaardige Overheid.

Aanwezigheid van uitvoeringstoets(en) bij ieder wetsvoorstel (verbetervoorstel 1a)

U vraagt hoe wij het percentage uitvoeringstoetsen naar 100% kunnen brengen en of wij per departement een jaarlijks overzicht kunnen maken van alle nieuwe wetgeving die is voorgelegd aan het parlement en hierbij te vermelden waar een uitvoeringstoets is geleverd.

Wij onderschrijven dat het belangrijk is om bij wetsvoorstellen de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid goed te onderzoeken en inzichtelijk te communiceren over de resultaten. Echter, het al dan niet uitvoeren van een uitvoeringstoets is de verantwoordelijkheid van de betreffende bewindspersoon. Vanuit onze algemene verantwoordelijkheden zorgen we met het Beleidskompas voor handvatten om uitvoeringstoetsen te laten plaatsvinden en met de Schrijfwijzer memorie van toelichting om de uitkomsten van uitvoeringstoetsen inzichtelijk weer te geven in toelichtingen. Bij de rijksbrede wetgevingstoetsing vanuit Justitie en Veiligheid is uitvoerbaarheid een prioriteit. Departementen worden hierbij waar nodig op de uitvoeringstoets en het expliciet beschrijven van de uitkomsten hiervan in de toelichting bij het wetsvoorstel geattendeerd. Daarnaast werkt het programma Werk aan Uitvoering met de Rijksdienst aan een uniforme oplegger bij de uitvoeringstoets, waar wij ook op ingaan in reactie op uw *verbetervoorstel 9*.

¹ Brief van 27 januari 2026, kenmerk 179561.

² Kamerstukken I 2025/26, 31731, Y.

³ Kamerstukken I 2025/26, 31731, AA.

Het is kabinetsbeleid om de verplichte kwaliteitseis Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (U&H) in alle gevallen toe te passen, waar dit aan de orde is. In dit proces kan worden besloten tot het vragen van een formele uitvoeringstoets, maar dat is niet een gegeven. Naar aanleiding van uw brief is met alle departementen gesproken over hun ervaringen met de uitvoeringstoets. Zij delen dat het van belang is om – waar relevant – tijdig in gesprek te gaan met de beoogde uitvoerders van nieuwe wetgeving en een uitvoeringstoets uit te voeren. Daarnaast stimuleren we dat departementen uitvoeringstoetsen publiceren op de Wetgevingskalender als ze daarnaar verwijzen in de memorie van toelichting. We zijn niet voornemens om jaarlijks een overzicht te maken van alle gepubliceerde toetsen, omdat de toegevoegde waarde van zo'n overzicht beperkt is ten opzichte van de werklast die het meebrengt, terwijl de rijksbrede taakstelling noopt tot een zorgvuldige prioritering van werkzaamheden.

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

Datum
11 mei 2026

Onze referentie
7214146

Uitvoerbaarheid in de memorie van toelichting (verbetervoorstellen **1b**, **1c**, **2**, **3** en **7**)

U signaleert dat ondanks de aandacht voor uitvoerbaarheid in de Schrijfwijzer memorie van toelichting nog vaak *een goed beeld van de (gevolgen voor de) betrokken uitvoeringsorganisaties of uitvoeringsketen* ontbreekt in de memorie van toelichting (**1c**). Daarnaast is het voor u soms niet duidelijk *wat de reikwijdte van het voorstel is*, waardoor het lastig is om te bepalen welke de relevante uitvoeringsorganen zijn (**1b**). U vraagt of dit expliciet in de memorie van toelichting kan worden opgenomen.

Verder vraagt u of in de Schrijfwijzer kan worden opgenomen dat in de memorie van toelichting wordt beschreven *hoe het wetsvoorstel zich verhoudt tot de uitvoeringstoets en op welk moment die toets is uitgevoerd en afgerond* (**2** en **3**) en dat in de memorie van toelichting in een aparte paragraaf *een uitputtend overzicht wordt gegeven van alle uitgevoerde toetsen en de vindplaatsen van die toetsen* (**7**).

We willen vooropstellen dat de regering altijd streeft naar een zo volledig mogelijke toelichting, waarin inzicht wordt gegeven in alle relevante aspecten. Als een specifieke toelichting onverhoopt toch vragen oproept bij uw Kamer, dan is de betrokken bewindspersoon graag bereid punten te verduidelijken in het kader van de wetsbehandeling.

In de reactie op uw verbetervoorstellen schreven wij dat al de door uw Kamer gesignaleerde punten worden betrokken in de aanpassing van Schrijfwijzer memorie van toelichting, die momenteel interdepartementaal wordt voorbereid en rond de zomer wordt gepubliceerd. De Schrijfwijzer biedt handvatten om de reikwijdte van het voorstel inzichtelijk te maken met de modelparagraaf Hoofdpijnen van het voorstel. De Schrijfwijzer vraagt verder momenteel al in de modelparagrafen Uitvoering en Handhaving aandacht voor alle partijen voor wie het voorstel uitvoeringsaspecten heeft. De handvatten zullen verder worden verduidelijkt in lijn met het doorontwikkelingstraject van de uitvoeringstoets. Ter inspiratie zullen bij de herziening van de Schrijfwijzer ook voorbeelden uit bestaande toelichtingen worden opgenomen.

Voor zover het gaat om de vindbaarheid van uitvoeringstoetsen: om deze te vergroten, zal in de Schrijfwijzer worden geattendeerd op het gericht opnemen van de vindplaats van gepubliceerde toetsen op de Wetgevingskalender.⁴ Volledigheidshalve wordt vermeld dat de Tweede Kamer doorgaans ook zorg draagt voor publicatie van uitvoeringstoetsen als bijlagen bij het Kamerstuk (ondernummer 3), voor zover hiernaar wordt verwezen in de memorie van toelichting.⁵

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

Datum
11 mei 2026

Onze referentie
7214146

Beschikbare tijd voor een uitvoeringstoets (verbetervoorstel 4)

Wij delen de opvatting dat het wenselijk is dat een uitvoeringsorganisatie aangeeft wat de beschikbare tijd en procesplanning was voor het opstellen van de uitvoeringstoets. Daarom nemen wij dit punt mee in het eerste concept van de handreiking van het traject Doorontwikkeling uitvoeringstoets. Hierbij gaat het om informatie zoals de datum van aanvraag van de uitvoeringstoets, de tijd die het heeft gekost om de toets te maken en de opleverdatum. Ook krijgt deze informatie expliciet een plek in de conceptoplegger. In het tweede kwartaal van dit jaar testen wij in de praktijk of deze aanpak goed werkt. Verder wordt in de Schrijfwijzer momenteel al gevraagd om in te gaan op de resultaten van uitgevoerde uitvoeringstoetsen en wat hiermee is gedaan. Hierbij kan verwezen worden naar aanpassingen in het voorstel of paragrafen van de toelichting. Met de aanpassing zal worden verduidelijkt dat dit ook ziet op eventueel door de uitvoeringsorganisatie geschetste alternatieven.

Beschikbaarheid van uitvoeringstoetsen (verbetervoorstel 5 en 6)

U wenst uitvoeringstoetsen standaard **(5)** en met vaste benaming **(6)** toegezonden te krijgen. Ook stelt u voor dat deze toetsen op een vaste digitale plek te vinden zijn. In de reactie van onze ambtsvoorgangers werd geschreven dat documenten die informatie bevatten over de uitvoerbaarheid op de Wetgevingskalender worden gepubliceerd. U vraagt of de documenten met een vaste benaming kunnen worden gepubliceerd en of de uitvoeringstoets kan worden toegevoegd aan de parlementaire stukken.

We zetten in op het bijvoegen van de uitvoeringstoetsen bij parlementaire stukken onder een uniforme benaming. Wanneer de uniforme oplegger voor uitvoeringstoetsen in gebruik is genomen, zal dat het makkelijker maken om deze op een uniforme manier bij te voegen bij de parlementaire stukken. Dit draagt ook bij aan de aandacht voor uitvoerbaarheid, handhaafbaarheid en doenlijkheid die uw Kamer zich ten doel heeft gesteld in de notitie over uitvoerbaarheid, handhaafbaarheid en doenvermogen.⁶

⁴ Zie voor een recent voorbeeld van uitvoeringstoetsen op de Wetgevingskalender: <https://wetgevingskalender.overheid.nl/regeling/WGK025463/documenten/Tweede%20Kamer/Voorbereidende%20documenten%20gepubliceerd/1>.

⁵ Zie voor een recent voorbeeld van uitvoeringstoetsen gepubliceerd als bijlagen bij de parlementaire stukken: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-36898-3.html>.

⁶ Zie voor de notitie https://www.eerstekamer.nl/intern_stuk/20241024/notitie_over uitvoerbaarheid/f=/vmk1gcr8vkrz.pdf.

Toetsing na amendementen (verbetervoorstel 8)

Wij delen de analyse dat een sneltoets van amendementen op uitvoerbaarheid voor de Eerste Kamer kan bijdragen aan beter uitvoerbare wetgeving omdat het uw Kamer in staat stelt alle relevante aspecten tegen elkaar af te wegen bij de wetsbehandeling. Dat geldt ook voor de Tweede Kamer. Daarom worden er nu processen ontwikkeld en pilots opgezet om te toetsen hoe dit instrument kan worden vormgegeven en ingezet door Tweede Kamerleden. De resultaten hiervan worden in Q4 2026 gedeeld. Het staat uw Kamer uiteraard ook vrij om een sneltoets aan te vragen in die gevallen waarin de Tweede Kamer dat heeft nagelaten. Het is dan aan het verantwoordelijke departement om op uw verzoek voor een sneltoets in te gaan.

Uitvoerbaarheid is een onderdeel van wetgevingskwaliteit. De uitkomsten van de pilots voor de sneltoets op uitvoerbaarheid kunnen daarom een onderdeel zijn van de uitwerking van de motie-Schalk c.s. van 7 april 2026⁷, waarin wordt verzocht om een sneltoets van amendementen op integrale wetgevingskwaliteit.

Handreiking met uniforme punten voor uitvoeringstoetsen (verbetervoorstel 9)

U vraagt of wij delen dat *doenbaarheid voor burgers en/of bedrijven (9a)* en *digitalisering (9b)* standaard onderdeel moeten zijn van de uitvoeringstoets. Die analyse delen wij. Sterker, al in de beleidsvoorbereiding dient rekening gehouden te worden met doenvermogen als kwaliteitseis in het Beleidskompas, mits het voorstel burgers, zzp'ers of het kleine MKB raakt. Zo kunnen beleidskeuzes worden gemaakt en ingericht die doenlijker zijn voor burgers en/of bedrijven. Daarin kan het departement samen met uitvoering optrekken. Daarnaast is het opnemen van overgebleven knelpunten en oplossingen voor de uitvoering t.a.v. doenbaarheid en digitalisering onderdeel van de concepthandreiking voor de uitvoeringstoets binnen het Beleidskompas.

Wel willen we opmerken dat deze onderwerpen niet bij elk wetsvoorstel relevant zijn. We nemen ze daarom standaard op in de uitvoeringstoets, maar als een onderwerp niet van toepassing is, wordt dat duidelijk vermeld.

U vraagt ook om bij nieuwe wetgeving te kijken naar *al aanwezige uitvoeringsknelpunten*. Ook dat vinden wij belangrijk. We nemen dit onderwerp daarom op in de concepthandreiking. U wijst daarbij ter suggestie op een mogelijke link met een Stand van de Uitvoering. Niet elke uitvoeringsorganisatie maakt zo'n Stand en/of knelpuntenbrief. Daarom vinden wij deze koppeling niet bij ieder wetsvoorstel wenselijk.

Onafhankelijk oordeel van de uitvoeringsorganisatie (verbetervoorstel 10)

Net als u vinden wij het belangrijk dat uitvoeringsorganisaties een duidelijk oordeel geven over de uitvoerbaarheid van een wetsvoorstel. Dat is ook het doel van de uitvoeringstoets. In de praktijk gebeurt dit nog niet altijd even helder. Daarom besteden wij hier extra aandacht aan in de doorontwikkeling van de uitvoeringstoets. Bijvoorbeeld door te experimenteren met een duidelijker

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

Datum
11 mei 2026

Onze referentie
7214146

⁷ Kamerstukken I 2025/26, 36 848, G.

eindoordeel (dictum) en door dit punt scherper op te nemen in de concepthandreiking.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Tot slot

U vraagt ook of wij de aangepaste concepthandreiking met de Eerste Kamer willen delen. Dat doen wij graag. Wij zullen met de griffier overleggen over een passende wijze om deze aan te bieden. Uw opmerkingen bij deze versie nemen wij graag mee bij het verder aanscherpen van de handreiking.

Datum
11 mei 2026

Onze referentie
7214146

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

Claudia van Bruggen

De Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Slagvaardige Overheid,

Eric van der Burg

Aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Antwoordbrief tweede EK-brief inzake
uitvoerbaarheidstoetsen

Datum
8 april 2026

Onze referentie
7526733

Afstemming met
BZK/WaU

Bijlage(n)
5

Bijlagen

1. Bijlage 1. Concept-antwoordbrief n.a.v. tweede EK-brief inzake uitvoerbaarheidstoetsen
2. Bijlage 2. Brief aan SJenV van 27 januari 2026 inzake uitvoerbaarheidstoetsen
3. Bijlage 3. Antwoordbrief van 27 november n.a.v. eerste EK-brief inzake uitvoerbaarheidstoetsen
4. Bijlage 4. Brief aan SJenV van 7 oktober 2025 inzake uitvoerbaarheidstoetsen
5. Bijlage 5. Brief aan EK van SJenV van 6 juni 2025 inzake Agenda wetgevingskwaliteit

1. Aanleiding

De Eerste Kamer heeft uw ambtsvoorganger op 27 januari jl. in een brief vragen gesteld over de uitvoerbaarheidstoets. Dit zijn vragen naar aanleiding van de reactie die uw ambtsvoorganger met de toenmalig Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid als coördinerend bewindspersoon voor het programma Werk aan Uitvoering (WaU) heeft gegeven op elf verbetervoorstellen voor uitvoerbaarheidstoetsen. Deze nota gaat in op de beantwoording van de vragen van de Kamer en vraagt u om akkoord te gaan met de verzending van de antwoordbrief en medeondertekening door de Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Slagvaardige Overheid, de huidige coördinerend bewindspersoon voor het programma WaU.

2. Geadviseerd besluit

1. Instemmen met verzending van de antwoordbrief.
2. Instemmen met medeondertekening door de Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Slagvaardige Overheid.

3. Kernpunten

- Op 7 oktober 2025 heeft de Eerste Kamer uw ambtsvoorganger een brief gestuurd met elf verbetervoorstellen voor de uitvoerbaarheidstoets (bijlage 4). Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid zijn een belangrijk onderdeel van beleids- en wetgevingskwaliteit. Het bewaken daarvan is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van regering en parlement.
- Wetgevingskwaliteit en het Beleidskompas vallen onder uw portefeuille. De kwaliteitseis Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid is een verplichte kwaliteitseis in het Beleidskompas. Het is kabinetsbeleid om deze verplichte

- kwaliteitseis in alle gevallen toe te passen, waar dit aan de orde is. In dit proces kan worden besloten tot het vragen van een formele uitvoeringstoets.
- Het programma WaU werkt aan de doorontwikkeling van de uitvoeringstoets en daarom is de brief met de reactie op de verbetervoorstellen (bijlage 3) mede ondertekend door de toenmalig coördinerend bewindspersoon voor het programma WaU, de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
 - Op 27 januari jl. heeft de Eerste Kamer naar aanleiding van die reactie nadere schriftelijke vragen gesteld. Deze brief geeft daar antwoord op.
 - Deze antwoordbrief is opnieuw in samenwerking met het programma WaU opgesteld maar de verantwoordelijkheid voor dit programma is thans belegd bij de Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Slagvaardige Overheid. Daarom wordt zijn medeondertekening geadviseerd. Dit past ook goed bij de kabinetsbrede inzet voor wetgevingskwaliteit, die ook centraal staat in de op 6 juni 2025 door uw ambtsvoorganger verzonden Agenda wetgevingskwaliteit (bijlage 5).
 - Tijdens het debat over de regeringsverklaring in de Eerste Kamer op 7 april jl. is de motie-Schalk c.s. ingediend die de regering verzoekt zorg te dragen voor de inrichting van een standaard integrale amendemententoets waarbij getoetst wordt op integrale wetgevingskwaliteit. Uitvoerbaarheid is een onderdeel van wetgevingskwaliteit. De uitkomsten van de pilots voor de sneltoets op uitvoerbaarheid kunnen betrokken worden bij de uitwerking van de motie. Het is nog niet duidelijk hoe deze motie wordt uitgewerkt.

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

Datum
8 april 2026

Onze referentie
7526733

4. Toelichting

De elf verbetervoorstellen van de Eerste Kamer zien op de aanwezigheid van uitvoeringstoetsen bij elk nieuw wetsvoorstel, de beschikbaarheid van (informatie over) uitvoeringstoetsen en de toetsing van uitvoerbaarheid na amendementen. Uw ambtsvoorganger heeft in de eerste reactie aangegeven dat de voorstellen van de Kamer allemaal goed aansluiten op de ambities die het vorige kabinet had ingezet. Er werd geen nieuw beleid aangekondigd in de brief van 7 oktober 2025.

Hieronder wordt per punt kort toegelicht hoe op de vervolgvragen wordt gereageerd. Ook in deze antwoordbrief wordt geen nieuw beleid aangekondigd.

- We onderschrijven dat het belangrijk is dat bij wetsvoorstellen altijd, ten minste in de gevallen waar dat aangewezen is, een uitvoeringstoets wordt gedaan. De departementen zijn hier zelf verantwoordelijk voor. In de rijksbrede wetgevingstoets van JenV attenderen we departementen op het belang van uitvoerbaarheid. We zeggen niet toe jaarlijks een overzicht van alle gepubliceerde uitvoeringstoetsen te verstrekken aan de Kamer, omdat de toegevoegde waarde van zo'n overzicht ten opzichte van de werklust beperkt is.
- De verbetervoorstellen die zien op de memorie van toelichting worden betrokken in de aanpassing van de Schrijfwijzer memorie van toelichting. Er wordt op dit moment (Q2 2026) in interdepartementaal verband gewerkt aan de aanpassing van de Schrijfwijzer, die rond de zomer wordt gepubliceerd.
- We onderschrijven dat een sneltoets voor amendementen een nuttig instrument kan zijn voor de Eerste Kamer. Het programma WaU werkt momenteel aan processen om te toetsen hoe een sneltoets voor amendementen kan worden vormgegeven en ingezet voor Tweede Kamerleden. De resultaten hiervan worden in Q4 2026 gedeeld. Het staat de Eerste Kamer vrij om ook een sneltoets aan te vragen in die gevallen waarin het verantwoordelijke departement dat heeft nagelaten.

- We delen de analyse dat doenbaarheid voor burgers en/of bedrijven en digitalisering onderdeel moet zijn van de uitvoerbaarheidstoets. Ook onderschrijven we dat bij nieuwe wetgeving moet worden gekeken naar de al aanwezige uitvoeringsknelpunten. Deze punten worden dan ook opgenomen in de concepthandreiking voor de uitvoeringstoets.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
8 april 2026

Onze referentie
7526733

4.1. Politieke context

Aandacht voor uitvoerbaarheid is een speerpunt van dit kabinet: Uitvoerders, medeoverheden en ondersteunende diensten worden vanaf het begin betrokken bij beleid, zodat regels aansluiten op de praktijk en doenvermogen centraal staat (p. 6).

Het is reeds kabinetsbeleid om van uitvoerders te vragen om in de uitvoeringstoets naar voren te brengen hoe de uitvoering aan zal sluiten bij het doenvermogen van de doelgroep waarmee ze te maken hebben. De departementen hebben zelf de taak om voor de uitvoeringsorganisaties die onder hun verantwoordelijkheid vallen concrete werkafspraken te maken over de wijze waarop deze doenvermogenstoets in de diverse uitvoeringstoetsen wordt opgenomen (Kamerstukken I 2018/19, 34775, AQ).

4.2. Krachtenveld

Bij deze antwoordbrief is het programma WaU betrokken omdat zij werken aan de doorontwikkeling van de kwaliteitseis uitvoeringstoets. De Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Slagvaardige Overheid is de coördinerend bewindspersoon voor dit programma.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1. Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.